

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethető: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
 Egyes szám ára 5 kr. o. ó.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével
 szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s' egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalban, Demjén László
 könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 11 sz.),
 Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse official. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche
 Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilttér sorá 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Országgyűlési tárgyalás, megerősítés.

(Ss.) A rosszul különböztetés kiapadhatlan forrása a fogalomzavarnak, ez azon tömkeleg, melyben a modern álszabadelvűek tévelyegnek a katolikus autonómiát illetőleg is.

Azok, kik a katol. autonómiát kancsal szemmel nézik, s létrejöttét tőlük kitelhetőleg akadályozzák, úgy akarnak annak teljességét megcsorbítani, hogy e kérdést országgyűlés elébe valónak állítják s e mellett beavatkozási jogot tulajdonítanak a mindegyre, párt-többség szerint változó felelős kormányoknak is. Mindkét föltevésük alaptalan.

A katol. autonómia kérdésének megoldása nem képezheti parlamenti tanácskozás tárgyát; mert különben nem-katolikusok határoznának a katolikusok önkormányzata fölött. Így a lelkiismeretszabadságot biztosító vallási jogegyenlőség pusztá hanggá változnék, melynek semmi becsese se lehetne; ekkor de facto el lennének törölve, a vallásszabadságot, az egyházak függetlenségét biztosító törvények egyedül a katol. egyházat illetőleg, míg a többi felekezetek azok oltalmát és áldásait bőven élveznék.

Nem szükséges jóstehetséggel birni, hogy kiszámíthassuk azt a visszahatást, melyet ily eljárás a katolikusok millióira gyakorolna. Emlékezzünk csak vissza a sötétebb századokra, miként fogadták a kisebbben levő protestánsok az ily megszorításokat, s akkor világosan fog előtűnni állani, mily állást foglalna, a felvilágosodás jelen századában az a többség, mely magát törvényadta jogaiiban egy kisebbség által ily igaztalanul megrövidíteni tapasztalná.

Az elnyomott többség fölébredne, saját kárán okulva tömörülne, s napról napra hangsúlyosabban követelné vissza imént elvett vagy visszatartott jogait. Valjon megbírná-e ezt töle a kisebbség állandóan tagadni? Alig hihető.

A katolikusok kényszerülve lennének minden eszközzel oda hatni, hogy maguknak a parlamentben többséget biztosítsanak, látva, hogy keblü egyházi ügyeik felett is ott törtek pálcát. Ez a törekvés ismét visszavetné államunkat pár száz évvel: eltérte volna a felekezeti versengést támasztana kűnn az országban és benn az országban; hogy ez azután mire vezetne, tenyerükről is leolvashatják azok, kik a katol. autonómia megoldását az országgyűlés elébe akarnák hurcoltatni.

A lengyel országgyűlések a vallási ügyekkel is foglalkoztak, gyakran szó helyett karddal beszéltek egymással; e vitákkal oszták meg az ország erejét, s e türelmetlenség nyitott utat az idegen hatalmaknak a beavatkozásra, a dissidensek pártolására. Ez volt az eredmény ott, hol egy nagy többség a vallási ügyekben elnyomta a kisebbséget; valjon mi lenne az eredmény ott, hol a kisebbség akarna a többség nyakára hágni?

A felekezetek parlamenti és azon kívüli tusakodása közben mi lenne azon reformokból, melyek nélkül a magyar nemzet helyét Euró-

pában többé meg nem állhatja úgy, hogy előbb utóbb egyik vagy másik hatalmas szomszéd térdei alá ne kerüljön? A nemzetiségi viszály mellett a vallási ide vezetne.

A kath. autonómia országgyűlési tárgyalása felzavarná a haza közbékéjét, de megvonhatná a nemzet jövőjét is; nemcsak a vallásszabadságon követne el égbekiáltó sérelmet, hanem magát az országot is megbéníthatná — sőt végveszélybe dönthetné.

Ha az országgyűlés a fölött akarna tanácskozni, hogy a n gyakorolja az állam végrehajtó hatalma a főfelügyeletet ezután az autonóm katol. egyház fölött — ezt még lehet érteni, bár erre is kevés a szükség, miután az állam e részben is egy enlő mértékűt kell, hogy használjon a hazai vallásfelekezettel szemben, miután az apostoli királyi tágkörü jogai mellett Rómának az önkormányzatiakba avatkozását tartani legkisebb ok sineen. Midőn az országgyűlés a főfelügyelet formáját netalan bővítené, a meghatározásnál, az önkormányzat lényegét lávólról sem érinthetné.

Az állami főfelügyelet célja csak az lehet, az elhivatása, hogy államellenes tevételemek megalakulását, működését megakadályozza; ne engedje, hogy valamelyik egyház kebelében az állam megdöntésére kovácsolhassák a szellemi fegyvereket; ügyeljen, hogy az illető egyház vagyona, alapítványai, javadalmái az illetékes kezekben legyenek, eredeti céljaikra fordíttassanak s ne forduljon elő olyan eset, mint midőn közelebről Mileticsék a szerb. egyház vagyonából agitáltak Magyarországot déli részének fellátására, a haza tésztéből való kiszakítására; ilyen tendenciák lehetlenné tételé az állami főfelügyelet hivatása. Másfelől e részben az a végrehajtó hatalom teendője, hogy figyelemmel kísérje a felekezetek közoktatási rendszerét, hogy így a cultura terjesztése biztosíttassék, az állam derék, művelt, erkölcsös polgárokat nyerjen a növekedő ifjúságban.

A főfelügyeleti jog tehát bármelyik egyházzal szemben jogosult, sőt szükséges; hanem ez voltaképen csak az önkormányzati alapszabályok és szervezet tudomásul vételében határozódik; ezért inkább lehetne a megerősítés helyett láttamozást mondani, mert tulajdonképp ezt cselekszi a kormány: ha módosításokat ajánlhat is ezt csak az állam, s az illető felekezet hívei erkölcsi, anyagi és szellemi érdekeinek biztosítása szempontjából tehetné, és soha követelőleg, hanem véleménykép, mintegy felvilágosítást kérve, s a rosszul értesült egyháztól a jobban értesültre appellálva. Ezt így, ép a szabadelvűség követeli.

Tekintve a modern államtanokat, melyek szerint az állam az egyházak ügyeibe be nem avatkozhatik, — tekintve azt, hogy a koronaként váltakozó parlamenti kormányok megerősítéséről lévén szó, könnyen megtörténhetné, hogy egyik ezt, másik amatt kívánna az önkormányzati szervezet és szabályokban megváltoztatva látni, más értelmet az állami megerősítésnek a fen körülírtnál nem tulajdoníthatunk; különben a szabad egyházak teljes önkormányzata csupa illusio lenne, s tág kapu nyílnék a kormányi önkényű rendelkezésekre, melyek Damokles-kardként füg-

genének az egyházak önállósága, a vallásszabadság felett.

Ha az ellenkezőt a többség köréből vitatják, ezt még értenők, mert hát több a kilátásuk arra, hogy az államhatalom is az ő kezökben lesz; de ha a kisebbség hangoztat afféléket, ha ez gyengíti az egyházi önkormányzat védfalát, el lehet mondani, hogy nem tudja mit cselekszik, midőn a politikai pártok ár és apályának nyit részt a lelkiismeretszabadság, a vallási jogegyenlőség szentélyébe.

Magyar delegatio.

(Zárulás okt. 26-án d. e. 9 órákor.)

Elnök: Majláth Antal gr.

Jegyzők: Bujanovics, Széll.

A közös kormány részéről jelen vannak: Andrássy Gyula gr. külügyminiszter, Holzgethan b. pénzügyminiszter, Orozy Béla b. osztályfőnök.

A mult ülés jegyzőkönyvé észrevétel nélkül hitelesítették.

Andrássy Gyula gr. külügyminiszter: Ó Felsége a közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság határozatait megerősítvén és helybenhagyván, van szerencsem azokat ezennel tiszteletteljesen átnyújtani, azon kéréssel, méltóztatásuk szökösös közzétételüket elrendelni. Ez alkalommal egyszersmind ő felsége legmagasabb parancsából azon megtisztelt megbízatásban részesültem, hogy a mélyen tisztelt országos bizottságnak azon hazafias buzgalomért és fáradságtalan kitartásért, melylyel nehéz feladatukat szerencsésen megoldották, ő felsége elismerését és köszönetét fejezzem ki.

Méltóztatassanak megengedni, hogy ez alkalommal egyszersmind a közös ministeriumnak s a magam nevében is azon előzekénységért és megtisztelt bizalomért, melylyel a tárgyalások folyamán a mélyen tisztelt bizottság részéről találkozni szerencsésnek voltunk, legőszintébb halánkat és köszönetünket fejezzem ki. (Élénk helyeslés.)

Bujanovics Sándor jegyző felolvassa az ő felsége által megerősített előirányzatot.

Ő felségének nyilatkozata örömteljes tudomásul vétetik és a szentesített előirányzat kifog adatni a közös ministeriumoknak, azon kéréssel, hogy az illető kormányokkal közöltetvén, az államköltegetésbe felvételtessek.

Majláth Antal gr. elnök: Mélyen tisztelt országos bizottság! Munkálkodásunk végeredményéhez megadta a legmagasabb szentesítést ő felsége urunk, a király. Ezzel küldetésünk megszűnt s a kérdés csak az, vajjon meg van e oldva feladatunk, melynek czéljából egybegyűltünk?

A hazafiai lelkiismeret kérdése ez, melyre a felelősség annál súlyosabb érzetével kell, hogy válassz adjunk, mert midőn a törvényhozás reánk ruházta a leárgyalt ügyek elintézését, ezzel a mi gondjainkra bízta, hogy megtegyük mindazt, a mit egy év szűk határára terjedő érvényével, de sokszor minden jogi érvénynél hatalmasabb századok sorsára döntő befolyásával használhat valamely alkotmányos tényező szava külpolitikai életünk figyelő, önző vezetésében a haza, monarchia és trón jövődjének.

Nagy érdek ez, mely nagy bizodalmat kíván, s méltó hatása alatt számoljunk hazafiai lelkiismeretünk széke előtt. De mert e bizodalom politikai corollariuma a közvélemény ellenőrzésének nagysága, illetékes tehát reá, hogy feleljen velő szemben a maga eljárásáról, ha röviden is, de indokolással azon testület, mely mintegy ujonkolott intézmény időnkint jelentkezése. annak életrevalóságáról a leghivatottabb kritikát adni van hivatva.

Munkálkodásunk legfőbb vezérelvének indokolásától, azt hiszem, joggal fölmentettnek tekinthetem magamat. E munkálkodás indokolását megadta a történelem, bírálatait megadja a jövő.

Lehetnek ez olv kivételénél a forma iránt véleménykülönbségek, de magát a tisztán velt elvet, mely a monarchia együttleges biztonságának fenntartásában áll, különbség nélkül vállalja minden vélemény, mely multunkban a historiai jog alapját, jelenünkben az exigentiák tiszteletben tartását léte elismertetésének záloga, czime gyanánt elfogadja.

Azt hiszem, joggal mondhatom tehát, hogy munkálkodásunk legfőbb vezérelve azonos volt azal, melyet az általános közvélemény a nemzet multjából merített, s minden reminiscenciával s jövőjét tekintő minden vágyával ápol és kegyel.

De nem ezen természetesszerű azonosság, hanem inkább munkálkodásunk tartalma az, melyet indokolni akarok.

Két jelenség nyilvánul e tekintetben, mely eljárásunknak jellegét tünteti fel.

Egyik ily jelenség a közös külügyminiszter költségtetésében a rendelkezési alap felomelése.

Magához e tételhez általánosságban nem férhet szó.

Allambölosészeti elvont elmékedések állítátnak ugyan fel elveket ez irányban; de a gyakorlati politika terén az ily alap szükségse általában el van fogadva, mint az államügyviteli mojujanak szükségszerű folyamánya.

Azonban e tétel az előző évek e czim alatt tétéleihez viszonyítva, — jelenleg fölmenten jelentkezik.

E fölmentésnek indokolását megadta egy illekes helyről jött nyilatkozat; megadta szebben annak általános fogadatasával a közvélemény; megadta a legközelebbi mult, mely a békét nemcsak a jelenre, de a jövőre való legkedvezőbb kilátásokkal alapítá meg számunkra.

Es mert a külügyek jelenlegi vitelének multjából ily kezeséget, jövőjére ily programot ad a nevezett tétel megszavazása, egy volt az általános üdvözet a monarchia külügyeinek jelenlegi vitete, a megállapodott békemű iránt.

Másik ily kiváló jelensége munkálkodásunknak a közös hadügyminiszteri költségtetésében a békeletszám fölmentése.

E tényünket a monarchia érdekeit iránt való legföltékenyebb gondoskodásunkkal igazolhatjuk. Ha van valaki, a kire nézve a törekvés idegen, az előtt a mi gondoskodásunk érdekeltlen.

Mi, a kiknek e haza és monarchia érdeke szíven fekszik, s tényünk után bevallhatjuk, hogy a létszám eddigi mérvé nem normalis, azért hazánk és a monarchia iránt első kötelezősüguaké vált volna az eddigi esélyek szerinti ephemer irányu s értéku eljárás helyett most a béke áldottenyhe alatt igényeink integritásának megfelelő mérvben alkotni meg egy valóban normalisnak tekinthető létszámot.

Mert, hogy az utolsó évek alatt orias mérvet haladt az, mit normalis vagy békeletszámunk nevezünk, az mindenesetre igaz, bár szomorú valóság, főleg ha erőnk kulförására tekintünk. Ki tehet róla? Hol a hatalom, mely megváltoztatva a fogalmakat, azt követelje, hogy mi ma normalisnak nevezünk azt, a mi régen az abnormit is minden körzetét túlhaladja, mely megtagadja azon tényleges valóságot, hogy Európa államainak a béke megállapítása iránti versenye a fegyverkezés versenyében áll, s hogy a mely állam ma lofegyverkezés, valósággal az venné fel a háború — ha nem is activ, de passiv okának az eredményben egyre menő szerepét.

Nagy áldozat kétségtelenül az, a mit hozánk de követelte azt a haza és monarchia érdeke.

Ne vádoljon senki minket, hogy könnyen adtuk oda állami követelményeinkért társadalmi érdekeinket.

Nem!

Ott függőtek a mi szemünk e haza népének érdekében s megtették azt, a mit az parancsolt állam, engedett társadalmi érdekeivel.

Ez eredménye munkálkodásunknak.

Midőn a közös ügyek tárgyalása végett Ő felsége legkegyelmesebb urunk királyunk által 1872. sept. 16-dikára egyb. hívott s országosan kiküldött magyar bizottság üléseit ezennel bezárnám, egyszersmind kölesönös hálánknak adok kifejezést; fogadják mindnyájunk köszönetét minden tisztúrsaim, az albizottságok elnökei és előadói kitartó nemes munkálkodásukért; fogadják viszont hálánk s köszönetünk kifejezését tőlem s minden tisztúrsamtól a bizottság mélyen tisztelt tagjai drága bizalmukért s a reánk ruházott megtristeltetésért, melyet im kezeikbe ezennel visszajánlunk.

Fogadják öllelem kivált hálám s köszöntem legbensőbb kifejezését mélyen t. elnök úrsam s minden tiszt és tagúrsaim azon támogatásért, mely nekem tisztelt elfogadásakor biztatóm, viselése alatt segédelmom vala; — azon bizalomért, mely ez alkalommal harmadszor ujlva még irántam, nyilvánulásával mindannyiszor hanyatló lellem erőinek ujlása vala, emlékével pedig lellem legdrágább kincse leendő örökké. (Élénk éljenzés). Éljen a haza! Éljen a király! (A bizottság tagjai fölállanak és zajos éljenzésbe törnek ki.)

Végül.

Haynald Lajos kalocsai érsek fejezte ki a delegatioi tagjai nevében köszönetét az elnök bölcs és tapintatos vezetéséért, s a jegyzők buzgóságáért. A nemzet a külügyér irányában a külügyek fényes és szerencsés vezetéséért bizalmát és tiszteletét fejezte ki, a delegatio csak viszhangja volt ezen elismerésnek, mely a költségvetések megszavazásában nyilvánult. Reményli, hogy a körülmények nehézségét és a haza szolgálatában tett munkálkodásnak őszinteségét és becsületességét méltányolni tudó nép elismeréssel fog az eredmény iránt viseltetni. (Éljenzés).

Erre a mai ülés jegyzőkönyve hitelesített, a magy. delegatio ez évi ülészakánának utolsó ülése 3/10 órakor eloszlott.

A hazai közoktatás 1870. és 1871. évi állapotáról:

A vallás és közoktatásügyi miniszter kiadta az országgyűlés elé terjesztendő második jelentést. A nagybecsű dolgozatnak egyelőre technikai ismertetésére szorítottunk a következőkben.

Pauler miniszter jelentése 280 lapra terjedő, gondosan összeállított s díszes munkát tesz ki, s négy szakasza oszlik, melyek egyenként a nép-, közép és felsőbb iskoláknak, s végül a köznevelődési ügyeknek van szentelve. A nagy fontosságú munkához két díszes kiállítású s gondosan készült térkép van csatolva, egyik az 1871 évi tankötelesek és iskolába járók számláinak megyénkinti feltüntetésére, a másik a Magyarországon jelenleg fennálló különféle középtanodák, tanító- és tanítónőképzők számának s városokbeli felosztásának könnyebb áttekinthetése czéljából.

A munka belső tartalmát illetőleg a következőket emeljük ki:

A népoktatás terén 1869-diki első kimutatás szerint talátott 2.294.887 tanköteles gyermek, kik közül 1.092.977 vagyis annak 47,33 százaléka járt iskolába; 1871-ben pedig talátott 2.185.225 tanköteles, s abból 1.237.320 gyermek vagyis annak 56,62 százaléka vett részt az oktatásban.

1869-ben volt 13.646 népiskola, ezek száma 1871-ben már 14.550-re emelkedett. Ezen népiskolák közül 1869-ben alig volt egy is taneszközökkel felszerelve, s 1871-ben már összesen 13.535 iskola szereltetett fel.

A népiskolai tanítók 1869-ben 17.769-en voltak, s 1871-ben már 19.297-re szaporodtak.

1869-ben volt 40 felekezeti, s 5 állami tanítóképző, 1871-ben megmaradt a 40 felekezeti képző, az államiak azonban 19-re szaporodtak s a 20-ik felállítására az előlépések megtették.

A váci siketnémák, a pesti vakok és a Terezárvázi emberbaráti intézeteken kívül ez idő alatt állt fel fehérfürdői szeretház és még néhány városi rivaintézet.

A középtanodák rendezésére nézve még 1870-ben tételt a ház asztalára az ügy rendezésére szolgáló törvényjavaslat, de mivel ez mindeddig törvénynyé nem lehetett, a középtanodák a régi és újabb rendletek szerint kormányoztattak. Mindemellett a most fenálló 146 fő- és algymnasium közül az újabb időben állított fel egy 8 osztályú főgymnasium, egy 4 osztályú algymnasium 8 osztályúvá, hat 4 osztályú gym. 6-6 osztályúvá egészített ki, és felállított egy 4 osztályú algymn.

Hasonlóan állított fel négy új főreáltanoda, négy alreáltanoda emeltt fel főreáltanodává, s újonnan állított fel négy alreáltanoda.

A megvolt gymnasiumok és reáltanodák gyarapodtak mind terjedelemben, mind tanerőben;

ugyanis 1867-ben volt a gymnasiumokban 865 osztály, 1871-ben ez 904-re szaporodott, tanár volt 1867-ben 1442, ezek száma már 1871-ben 1624-re szaporodott. Hasonló történt a reálisiskolákban, ezeknek volt 1867-ben 73 osztályuk, 1871-ben 94; tanár miködött bennök 1867-ben 191, 1871-ben már 267.

A gymnasiumi tanulók száma 1867-ben 33.908 volt, 1871-ben azonban leszállt 30.992-re, ellenben a reálisiskolák tanulói száma 1867-ben 2661-ről 1871-ben 5472-re emelkedett, mely számok azt mutatják, hogy a középtanodai tanulók száma öt év alatt sem nem fogyott, sem nem szaporodott, hanem egyszersmind tanúságot tesznek arról is, hogy a nagy közönség abbéli tévedése, mintha a reálisiskolák a művelődésre és a kereset előmozdítására a gymnasiumoknál alkalmasabb tanulási helyek volnának, tetemesen öregbedett, és hogy a reálisiskolák alsóbb osztályai rendelkezése a polgári iskolák rendelkezésével zavartatott össze, mit mutat azon körülmény is, hogy míg a reálisiskolák alsóbb osztályai túl vannak tömve növendékekkel, addig a felsőbb osztályok száma csak azon kevesekre zsugorodik össze, kik a műgyetem pályára törekcsenek; mivel reálisiskola 3-4 ik osztályát végzett tanulók az iskolát abbanhagyják.

A felsőbb tanintézetek közül a hittani intézetek osztályai öt év alatt 148-ról 157-re, tanárai 214-ről 231-re szaporodtak, tanulói azonban 1682-ről 1660-ra szállottak.

A jogakademiákban öt év alatt az osztályok száma 39-ről 42-re, a tanárok 83-ról 102-re, a tanulók 1677-ről 2074-re emelkedtek.

A pesti tudomány-egyetem tanárai 1867-ben 89-en, 1871-ben már 141-en, tanulói azelőtt öt évvel 2916-an, öt év múlva 2375-en voltak.

A műgyetem szintén tetemesen gyarapodott, nevezetesen öt évvel azelőtt volt benne 27, most van 42 tanár; volt 250 tanuló, most van 451.

Közelebbről tekintve a népoktatás ügyét, a miniszter hangsúlyozza ugyan a népoktatás ügye iránt az egész hazában felébredt közszellem hatását, mind a mellett kiemeli azt is, mily sok gát volt az ő működése ellenében, habár megjegyzendő, hogy ezek között a felekezeti surlódását s törvénytelen tetteit gondosan elkerüli. A tényleg iskolába járók száma e két évben csak 144.081, míg helylyel közel 9296-al is apadt s így a szaporodás valóban csak 134.795 azaz míg 1869-ben a tanköteleseknek 47,88 százaléka járt iskolába, jelenleg 52,20 százalék; ez szerint az emelkedés 9 százalék, melyet mi nem tartunk igen kedvezőnek. A jelentéshez mellékelte táblázat szerint Hunyadmegyében még mindig csak 10,70 százalék jár iskolába s oly kerület, melyben a tényleg iskolabjárók a tankötelesek 99-94 százalékát teszi, csak öt. Budapest csak is az 50 százalékosak között szerepel, dacára a város nagy erőfeszítése s buzgalmának, s hogy itt ma már 121 elemi iskolai épület van s újabb időben is 4 oly iskola készül, melynek mindegyike 800-1000 tanuló fogadhat magába. Sokkal sikerdusabb volt Pauler működése a taneszközök terén. Aligha két év leforgása alatt taneszközökkel egészen felszereltetett: 3922 iskola; részben felszereltetett 5914, hiányosan felszereltetett 3699, összesen 13.535 iskola, teljesen felszereltetlen még 1785 iskola. Államsegélyben részesült 1870-ben 134 községi iskola 144.659 forinttal s 1871-ben 109 iskola 163.221 fttal, — továbbá 1870-ben kapott 923 tanító 56.860 forintot s 1871-ben 322 tanító 19.480 fttal. — A tanítók számára nézve 1869-ben volt 17.769, 1870-ben 18.268 tanító, növekedett tehát egy év alatt a tanítók száma 749-el, de mivel apadt is 50-el, az igazi növekedés 699 volt. 1871-ben volt 19.297, ezek közül 81 tanítónő volt, növekedett tehát ez évben 829-el, az összes szaporodás volt tehát két év alatt 1528 tanító. Póttanítványon, jöllehet a felekezeti hatóságok közül többen tiltó rendelkezéseket bocsátottak szét, 42 helyen 4280 népiskolai tanító vett részt. A „Néptanítók lapja“ ez évben már 15.150 példányban küldetett szét. A népiskolai tanítás előmozdítására nyújtott a miniszterium felvételi, mulasztási, nyilvántartási naplókát, anyakönyvi, mindennemű bizonyítványi és oklevéli mintákat. A nép, valamint a felső nép és polgári iskolai tanítóképességi vizsgálat megtartására szolgáló szabályrendeleteket. Kiadta továbbá a nép, a polgári iskolák és a tanítóképzők tanterveit.

Egy külön kis részben szót továbbá a jelentés a váci siketnémák, a pesti vakok intézetéről, az árvaházakról s a balaton-fürdői szeretházról, mindenütt bő történelmi adatokkal s különösen a két első intézetnél több hiányt mutat fel.

A középtanodákról igen terjedelmes táblázatokat ad a jelentés, melyből az egyes intézetek viszonyait ismerjük meg Magyarországon van jelenleg 99 fő, 47 algymnasium, s ezek közt csak négy állami — Főreáltanoda 11, alreáltanoda 17. E két év alatt alakítottak 4 új fő, s ezen kívül 3 alreáltanoda főreáltanodává lett. A szaporodás mind a tanárok, mind a tanulókra nézve e téren igen nagy. Míg azonban a középtanodákról több rendbeli intézkedés történt, a reáltanodák szervezete egészen változatlanul maradt.

A hittani intézetekben volt összesen 231 tanár, 1660 tanuló, azaz a tanárok száma emelkedett, a tanulóké fogyott — Jogakademia van 15, 42 tanfolyammal 102 tanár s 2074 tanulóval. — A pesti egyetemen az 1870-71-ki tanévben a tanárok száma 149, a hallgatóké 2375 volt, a műgyetemen 42 tanár és 451 hallgató, a kik között feltűnően csak 3 nem magyar ajku létezett.

Igen érdekes rovat a köznevelődési ügyekkel foglalkozó, melyben több czélszerű indítvány is olvassandó. A magyar nemzeti muzeum e két év alatt is igen tetemesen szaporodott. A könyvtár jelenleg mintegy 150.000 kötetből áll, a kéziratok száma körülbelül 15.000. A régiséggyűjtemény az érme gyűjteménye mintegy 90.000 darabra megy, míg a szobor-gyűjtemény alig szaporodott valamivel. A természeti tárban Xantus szép gyűjteményén kívül különösen az ásványok szaporodását kell kiemelniük. Mindezen gyűjtemények rendezés alatt vannak, egyedül a képtár s a kis népműgyűjtemény mondható teljesen rendezetnek. A képzőművészetek terén nagy lendületet hozott létre a képzőművészeti tanács s a hasonczélú társulat működése. A jelentés Ipolyi gyűjteményét s a másolatokat emeli ki. 1871 óta egy országos minta rajztanoda s rajztanárképző alakult meg, mely egyelőre a művészeti akademia helyét is pótolja. Maga a jelentés felelmi, hogy azon összeg, a melyet az állam a képzőművészetekre fordít, rendkívül csekély s most bővebben kell gazdálkodnunk, hogy dus sikert várassunk — E végett a miniszterium többek között egy művészeti folyóirat kiadására 4000 fttal államsegélyt kér.

Hasonló sovár sorsban részesült a törvényhozó testület által mind ez ideig a zene is, melyre nézve többek közt az országos zeneakademia felállítására még mindig pium desiderium maradt. E tekintetben elméletileg is akarván hatni a kormány, Bartalus két kézikönyvét adta ki.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

Az utolsó igen érdekes fejezetet kezezi a tudományos tekintetben is nagyobb becsű leírás a magyarországi műemlékekről. A magyar irodalomban mindedig hiányzott egy ily terjedelmes leltár, mint a jelenlegi, mely 853 műemléket sorol fel jellemző vonásaival. A miniszter működéséről e tekintetben teljes elismeréssel kell szólnunk s tervei, melyeket e rovat végén felelmi, az ügy iránt nagy buzgalomról tanuszkodnak.

ben, sem meghatalmazottja utján. Ebben is látszólag elég garancia van az 1/4 tulajdonosainak, miután Brüll urék 250 votummal szemben csak tizzezel rendelkezének. De bonczoljuk fel kissé e témát is. Vegyük fel a valószínű eshetőségeket. Például: az áruba bocsátott 250 részvény közöttünk úgy fog elkelní, hogy némelyek 15-20 darabot vásárolnak, s így annyiszor 5-10 votum elesvén, marad 150, legfennebb 200 szavazatjogos. S nem is említve, hogy ezek közül is kimarad vagy egy a közgyűlésről, forduljon elé pl. valamely nevezetes, az egyet életét, irányát, hatáskörét, székhelyét, a részvények teljes befizetését s ezekhez hasonló, a részvényeseket rendkívül érdeklő fontos kérdés, az alapszabályok bármintemű változtatása: ki és mi biztosítja ekkor az 1/4 tulajdonosait, hogy ha a 3/4-esek érdeke úgy hozza magával, ők a 750 részvényt meg ne osszák 15- vagy szükség szerint 20-ad magukkal, s mindenik 10-10 votummal lejöven, ilyen majoritást ne képezzenek s tervekét — ha mindjárt az 1/4-esek rovasára is — kérésztül ne vigyék? .

Nekünk okunk a gyanúsításra nincs, de miután a lehetőség oly világos, — s miután mi a fennebbiekben bizonyos hátranyiló ajtótól tartunk: joggal kérhetünk felvilágosító megnyugtatást, és ezt teszszük is nyíltan, férfiasan s várjuk rá a hasonló választ. Megenged nekünk Brüll ur, ha mi a schwindelei e korszakában egy kissé skeptikusok vagyunk, hiszen ön bizonyosan jobban fogja tudni, mint mi, hogy: „in Geldsachen hört alle Freundschaft auf.“

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

Kozma Ferenc.

fényes s diszes ebédet adott, melyre sokan hivatalosak valának városunk celebritásai közül.

— **Erkel Ferencz** teljesen elkészíté „Brankovics György” című dalművét. Egészen az Obernyik szomorujátékát követte, csak a törököknek adott — a képletek és záradék hatásosabbá tételére végezt — nagyobb szerepet. A szöveget Ormai s edte versekbe. A nagyérdemű zeneköltő e dalművet legsikerültebb alkotásának tartja.

— **A bécsi Prater** világkiállítási helyiségeiben a jövő évben majdnem több színház lesz mind kiállító „Hogy egy égető” szükségén segítsenek” már többben folyamodtak színházfelállítási engedélyért. A többek közt olasz operaszínház is lesz, melyben esténként 150, mond: s a z ö t v e n ballettánczosnő fogja kelleméit a műértő közönség elé tárni.

— **Gázvilágítás és sötétség.** Több oldalról vett panasz nyomán bátorodunk figyelmeztetni az illetőket, kik a gázvilágítást gondozzák, azon sötétségre, mely utcáinkat elborítja esténként. Nem tudjuk hanyagság, avagy gazdálkodási szempontból történik-e az, hogy gázlámpáinkat csak 8 óra felé gyújtják meg? Bár minf legyen is a dolog, e késedelem megrovást érdemel, mert mostanában már 6 órakor sötét van és 6—8 óra közt legélénkebb a szekerforgalom, tehát szerencsétlenség is könnyen történhetik.

— **Gázvilágítás és vizes cseber.** Mult hétfőn este lévén hét órakor a belvárosban is egyiptomi sötétség, egy idős ur a belső-szénutca szögletén, a járdán egy ott álló vizes cseberbe esett. Gázvilágításunktól bátran nyakát szeghette volna!

— **Egy belügyministeri** legújabb rendelet jövőre meghagyja hogy gyülekeztek, ünnepek stb. alkalmával idegen lobogók ne használ-tassanak.

— **Ki mer, az nyer.** E jelszót jelenleg Borza István lottó gyűjtő hangoztatja leginkább, ki irodáját tegnap bocsátotta rendelkezésére azoknak, kik Fortuna védelmét keresik és filléreikkel a szerencsének hadat izennek.

— **Boér Emma k. at.** betegsége utáni fellépése alkalmából zajos tapssal és virágbokréta-val tüntette ki a színházi közönség.

— **Az olvasó teremre került a sor.** Orbán József kávéházában lépten nyomon tapasztaljuk, azon törekvést, melynek eredménye: a tisztaság s rend. Nem rég a tekéző szobát festették ki, most pedig az olvasó terem falainak diszítéséhez fogtak. Ugy látszik, hogy az új kávéház megnyitása előtt a régi mindent meg tesz arra nézve, hogy a közönség melegegését számára biztosítsa.

— **Egy híres berlini orvos** azt mondja, hogy a ragályos betegségek terjesztésére semmi sem foly be jobban a piszkos, undorító szagu papirpénznél, s ajánlja egy oly törvény létrehozását, mely az elpiszkolt bankjegyek ujjakkal fölcserélését rendelné el.

— **A belgrádi tüzvészről,** mely f. hó 21—22-én a nagy bazárt és még több épületet elhamvasztott, azt írják, hogy csupán a katonaság erélyes segélyének köszönhetni, hogy Belgrád nem jutott Chicago sorsára. A kár mintegy 100,000 anyra megy.

— **Vettük** a kolozs-dobokamegvei néptanítók együletének „Évkönyv”-ét az 187 1/2-ik egy-leti évről. A csinnal összeállított kis füzet az egy-let keletkezésének rövid történetét, a jelen évi működésnek tüzetes jelentését, s végül egy avatott kéz által írt nevelésügyi cikket foglal magában. Ára 20 kr.

— **123—1872 r. t. sz.** A kolozsvári ref. főtanoda közelebből választott rendes tanárai Parádi Kálmán és Debreczeni József ünnepélyes bé-köszöntésüket f. évi nov. 4-én délelőtt 9 1/2 órakor fogják a tanoda nagytermében nyilvánosan megtartani. Ez ünnepélyre a testvér intézetek tanárait s a tanügy minden barátait tisztelettel meghívja — Kolozsvárt okt. 29-én 1872 a főtanodai igazgatóság.

— **Végzetes tévedés.** Nemrég szállt be egy kereskedési ügynök Bécs egyik hoteljébe, és alkalmasint a tartós utazástól rettenetes főlájást kapott. Elpanaszolta baját a pinczérnek s orvos után küldte. De míg az távol járt, hogy csendesebben legyen, egy a kertre tekintő szobát váltott, mert az utcai lármát nem tudta kiállani, és egyszerűs mind előbbi szobájába, a 23-ik számúba, egy élelmes mézárós szállott be. Az orvos jött, belépett a 23-ik számba, s látva, hogy vélt patiensé csendesen alszik, késedelem nélkül vérszípókat tett fejére. Már a harmadik csipett be derekasan, midőn a mézárós fájdalom-kiáltással felugrik s az elbá-mult orvost egy udvariatlan lökessel kilödi az aj-tón, utána küldve a fejerlő lecsüngő vérszípókat. A pinczér alig tudja a kellemetlen félreértés dühöngő áldozatait egymással kibekíteni.

— **Hazafias bosszu.** A párisi „Grand Balcon” kávéház tulajdonosa hírlapi reclame-okkal tudósítja a nagy közönséget, hogy helyiségeiben olyan pinczéreket tart, kik nagyon jól megtudják az asztrákoktól és sweiziaktól a németeket különböz-tetni, és e francziáfalóknak csak egészségtelen és rzs söröket és kávékat fognak kiszolgáltatni.

— **Az örök béke eszméje** kezd darab idő óta itt amott feltűnedezni. Csak nemrég tervezetett egy nemzetközi békebiróság Genfben létrehozása, melynek feladata legyen a népek czivodásait bé-k és uton elintézni, minden zavarnak elejét venni. Ez az örök béke magában véve nagyon üdvös dolo-g, annyival inkább, hogy ekkor a háboru kimenne Jivatból Bámuló utódainknak mutogatni fognak majd a muzeumokban egy spiritusba tett ezredes vagy tábornokot, fegyverekről fognak mesélni, s borzalommal fognak gondolni azon időkre, midőn e kardokkal civilizált emberek vágták le a strategica egymás nyakát. Egy 19-ik századbeli hadügymi-nister mumiáját is fogják általános bámulat- és es-dálatra mutgatni. — Persze ez örök békéig még sok viz foly le a Dunán, legalább ma és holnap nem történik meg, holnapután pedig már a nya-kunkban lehet — egy háboru.

— **Egy millionaire végrendeleté-ből.** Egy Baxter nevű gazdag angol közzelebről elhalálozván Dundeeban, a skot szabadegyháznak 500,000 font sterlinget az edinburgi egyetemnek pedig 50,000-ét hagyományozott.

— **Legközelebbi országos vasá-runktól** sokan sokat várnak. Ugy látszik nem is fog senki csalódni, mert járó-forgalmunk egy ne-vezetes előmozdítója a kópárus, már kiaggata mű-izlés faló képeit a hidutza szögletére.

— **Borzasztó lenne!** Minapában gyűlést tartottak Bécsben a környékbeli pensziósíták, ta-nácskozandók a felől, hogy miként lehetne nyug-dijuk fölemelését kivinni, mert az jelenleg elégtel-en, s nincsenek vele megelégedve. Ha a jó urak csak kapnák magukat s strikeolnának, aztán nem fogadnák el a mostani nyugdíj tőbbét!

— **Törvényszéki jelenet.** Biró. — Ön husz éves? — Vádlott: Ugy van. — Ön lopásért és rablásért már hétszer volt kisebb nagyobb mér-tékből büntetve? — Hála Istennek voltam. — Ön most is lopással van vádolva. — Nem ér-tem. — Tehát tagadja büntényét? — No ha már az embernek tekintélye van a bíróságok előtt, csak folytatnia kell a lopást? Aztán én nem is akarom e tekintélyemet megcsorbítani, tehát bevallom bü-nömet — Bécsben történt.

— **Az osztrák és magyar királyi** államhivatalnokok vagyontalan leányainak felség-lésére egylet alakult még 1857-ben Sopronban. Az egylet feladata különösen elárvult s keresetké-ptelen államhivatalnok leányokat felségelni s az egy-leti tőke egy része tisztán magyar, másik része tisztán osztrák származású leányok javára fordítá-tik. Eddig csak 16,601 frt. 86 1/2 kr. gyűlt egybe s ezért egyedül 8 ösztöndíj a 80 frt. 3 évre lehe-tett kiosztani, melyekben 4 osztrák és 4 magyar leány részesített. Az egylet elnöke egy még aug-kelt átiratban fölker, hogy szerkesztőségünkben e szent czéla aláírást nyissunk, mit ezennel meg is teszünk.

— **Hetyke tolvaj.** A bécsi kerületi tör-vényszék a napokban lopásért egy izraelitát ítél el, ki fényes nappal tört be egy kereskedő lakásába s több értékes tárgyat elidegenített. Az elnök kérdé-sére, hogy miként vitte véghez e tettet, azt felelte: „Benéztem az ablakon, egyszer, kétszer, nem volt senki benn, hát bemásztam. — S mit csinált? — Mit csináltam? Furcsa! Mi sem természetesebb, minthogy odamentem a szekrényhez, s kivettem a mi benne volt.

— **A kivándorlók száma** ez évben tete-mesen megszaporodott. Csupán Hamburgból több mint 60,000 európai szállt hajóra jelen évben, mely szám az eddigiekhez képest igen nagy.

— **A török fanatismus** ismét kitért a keresztyének ellen Beirutban, még pedig annyira, hogy a nép dühe szinte lázadássá fajult. A zavar okánul azt mondják, hogy néhány keresztyény egy dögölt lovat akart a vízbe dobni, de ezt oly sze-rencsétlenül tették, hogy egy alant, a víz marján álló mahomedánt agyonütöttek. A beiruti törökök megtudván ez eseményt, fegyveresen összegyűltek, s a boszu dühével támadták meg a keresztyények lakházait. A garázdálkodásnak alig lehetett véget velti.

— **Bismarck** mint mennyei küldött. Egy liberalis német, Dr. Schultze, azt írja, hogy Bismarck sem több sem kevesebb mint az ég kül-dötte, s hogy maga Poroszország sem egyéb egy szép mennyei jelenség. Az égnek eddig csak hat küldötte volt, a hetedik pedig Bismarck, ki előbb bevégzi alkotását, s aztán örökös érseksé-get csinál az országból, maga foglalván el az ér-seki széket.

— **Németország** egyik hírnevesebb für-dőjében XX-ben, ugyanazon hotelben, szomszédos szobákban lakott B. színész és egy gazdag né-met bankár fia. A fiatal ember valahányszor a szí-nésztől szobája előtt elment, zokogást hallott belő-lől. Néhány napig nyugodtan maradt, de végre megszakadt türelme, s egy este benyitott, megtu-dandó a sírás okát. A szép nő könybelabadt sze-mekkel busan panaszolja, hogy papagájja elveszett s azért sír. Természetesen a lovagias ifjú rögtön más-nap reggel egy új papagályal szolgált; az ismeret-séget folytatták és következő évben mint férj és feleség sétáltak Bécs utcáin. Egyszerre egy fiatal ember állja el a nő útját és barátságosan köszön

„Ah, van szerezsem; emlékszik ön még a papa-gálya? — A felség zavarodottan süti le szeméit. — Nos, — kérdi a férj — ön is tudja? — No szép — volt a felelet, — mily jól tölt időnk N XX-ben. — Talán XX-ben? Ah, dehogya, hiszem én. — A ravasz színésznőnek volt annyi esze, hogy bámuló férjét elvonja az udvariatlan fecsegőtől.

— **Aratási tropaeum.** A sydenhami kristálypalotában közelebb lön megtartva az évi aratási ünnepély, melynek vonzerejét egy óriási gabnakévekből és más egyéb terményekből össze-állított tropaeum képezé. E tropaeum, tornaival együtt 130 lányi magas volt s egész muzeumát képezé a legkülönfélébb (több mint 10,000 nemű) magvaknak, kalászos gabnának, szénának, löheré-nek, 60-féle borsónak, babnak, a répák számos nemeinek, hagymának, kerti zöldségnek, káposzta-fejeknek, 50 különféle fajú burgonyának, óriás-ugorkáknak, stb. Ez utóbbiak közt volt egy hat láb hosszú chinai ugorka. A tornyok buza-, árpa-, zab-, roz- stb. kévékből valának összerakva s virágzó pampaszfűvel díszítve.

— **Az orvosi egyetem** egy hallgatója tanára kérdésére: Hogy fogna a gyógyításhoz, ha valakihez hívatnék, a ki a Szent István tornyáról leesett? így felele: „Seprőt fognék és összeseper-ném csonttöréseiket.”

— **Római régiségek.** A római ásatások alkalmával ismét nagybecsű domborműveket fe-deztek fel, melyek ékítményeül szolgáltak azon utnak, mely a Forumtól a Curia Ostilia előtti co-mitiumhoz vezetett. Az egyik részen látható az ál-dozastra felékesített sertes, juh és bika; rendkívüli szépen kivite. A másik részen, Sever diadalive mellett, követek ábrázolvák, kik a senatusba való bebohosáttatásra várnak. Egy harmadik részen a nép látható a szavazás után és a liktorok, a bárdot környező vesszőnyaiákkal. Mindezen dombormű-veken pontosan vissza vannak adva az emlékek, melyek a Forum körül állottak.

— **Chicagóból.** Október 1-én volt a nagy égés évnája, és Chicagó most egy év múlva, szebb, nagyobb, díszrebb mint valaha. Az óriási épüle-tek már teljesen, de sőt több esinnal helyre vannak állítva. A város lakóinak száma 367,396 lélekre megy, és kereskedelme az utóbbi évben még nagyobbodott.

— **Haborui maradványok.** Strassburg-ban nemrég több munkás egy ház romjait takari-totta el, midőn véletlen bombákra találtak, melyek érintésre azonnal felrobbantak, de szerencsére úgy, hogy bajt nem okoztak. E bombák meg a város ostroma, tehát két év óta voltak itt elrejtve.

— **Legjobb időjónak** Hermann L. egy württembergi lapban a pióczát ajánlja. Egy font vizet tartalmazó üvegben kell tartani. Neki — ugymond — mindig volt ilyen pióczája az ablak közt, s állithatja, hogy mindig csalhatatlan megjól-solta az időt. Az üveget háromnegyed résznyire meg kell tölteni vízzel; a vizet nyáron minden hé-ten, télen minden két héten kell változtatni. Az üveg nyílása durva vászondarabbal kötéendő be. Ha a pióca reggel mozdulatlanul összetekergőzve fek-szik az üveg fenekén, akkor — nyáron úgy mint télen — tartós derült idő következik be. Ha eső vagy hó lesz, akkor a pióca az üveg nyakába má-szik föl s ott marad, míg az idő ismét ki nem tisztul. — Ha szél lesz, akkor az rendkívül gyorsan uszkál a vízben ide-oda, s csak akkor nyugszik meg, ha a szél csakugyan beállt. Erős zivatar be-következte előtt néhány nappal a pióca mindig ki-mászik a vízből, s nagyon nyugtalanul hányko-lódik.

— **Egyiptomban** a lopást jelenleg is be-csületes dolognak tartják, és a tolvajt nem csak nem büntetik, de a lopott tárgyakat is birtokában hagyják, és a megkárosodott soha se kap semmit se vissza, ha bár mennyit panaszodik és pe-rel is.

— **A Kalugai kormányzóság** egyik falujában nemrég a földművesek egy már huzamos idő óta garázdálkodó tolvaj épen tetten érve csíptek meg. A bűnöst agyonütöttek, azután egy követ kötöttek a hulla nyakára s a vízbe dobták, és csak azután tettek jelentést a kerületi törvényszéknél, azzal in-dokolva teitüket, hogy a bíróság minden panasz daczára is, nem tett a meggyilkolt elfogatására semmit s így nekik kellett elégtételt venniük.

— **A „Presse”** nagy elismeréssel szól Jó-kai Mór ama tizenhatsz humoristikus elbeszélésé-ről, melyek közelebb német fordításban jelentek meg s dícséri kivált mesteri elbeszélő tehetségét.

— **Pneumatikai posta.** A levegő mint szállító eszköz nagy szerepet kezd játszani. London-ban, Párisban, Berlinben már emberek szállítására is használnak pneumatikai postákat, és a nagy hé-lyi levelezés miatt ez új találmány Bécsre nézve is szükségesnek bizonyulván be, Mayrhofer mérnök egy ilyen posta Bécsbeni felállítását tervbe vette. A pneumatikai posta annyiban bír előnnyel a tá-virida felett, hogy eredeti leveleket, csomagokat stb. szállíthat ugyanazon gyorsasággal. A szerkezet maga nagyon egyszerű, s az egész egy rendeltetés szerinti kisebb vagy nagyobb légmentes csőből, egy légsűrítőtől és vékonyítóból, egy szállítmány-tartóból és több apró ventilákból, jelz és pneuma-tikai készülékekből áll. E mellett, terv szerint, Bécs-ben még electricai órákat is szándékoznak külön-

böző helyeken fölláttani, melyek minden tekintet-ben jobbak s czélyszerűbbek a jelenleg használtban levő kózoráknál.

Nemzeti színház.

Hétfőn okt. 28. „A társaságból” színmű 4 felv. írta Bauernfeld. Ezen társadalmi irányászu-mű előadása csak közepesen sikerült. Lübenau Robert herczeg szerepét Egressi Á. ur játszta szintén közepes sikerrel, mert midőn az államférfi beszélt alakítása megjárta ugyan, de midőn e kitűnő jellem szenvedély által ragadtatván, a polgári Verner Magdolnának szerelmi nyilatkozatot teszen s a tár-saság elítéletét leküzdí, a nemes szenvedély e magasztos diadalát és nyilatkozatait sem felfogni, sem személyesíteni nem bírta. Hohenheim Mária grófnő szerepében Fodor né, midőn a 3-ik felv. értesül, hogy lívere polgári leányt akar nőül venni, a belső vihart és lelki küzdelmeket szintén gyen-gén személyesítette. Flóra grófnő szerepében Eioh-ner Anna és Verner Magdolna szerepében Bo-ér Emma helyén voltak. Feldern gróftól Mátra i, Hagen ügyvédét Szentgyörgyi sikerrel szemé-lyesítették. Közönség közepes számmal volt jelen, de élénk megtapostolta azon momentumokat, midőn a társadalmi elítéletek kimélytelenül ostoroz-tatnak.

Piaczi árak:

M.-Vásárhely f. hó october 24-én 1 alsó-ausztriai mérő tisztabuza o. ó. 5 frt 70 kr.—6 frt. rozs 4 frt 15—4 frt 34 kr.; Elegybuza 4 frt. 30—4 frt. 80 kr. zab 1 frt 45—1 frt. 88 kr.; 1 mázsa széna 1 frt 75—1 frt 90 kr.; szalma 1 frt. 20—1 frt 40 kr.; 1 öl kemény tűzi fa 36 hüvelyk 15 frt 40 kr.; 1 font fagygyertya 40 kr., marha-hus fontja 18 kr., konyhaliszt 12 kr., rizs 24 kr., 1 kupa borsó 22 kr., lenese 20 kr., paszuly 18 kr., köles 26 kr., 1 mérő pityóka 1 ft. 25 kr., disz-nószir 1 ft 55 kr., sziniszir 85 kr.

N.-Enyeden f. é. october 24-én 1 alsó-ausztriai mérő tisztabuza 6 frt. — 6 frt 30 kr., rozs 4 frt.—4 frt 50 kr., elegybuza 5—5 frt 50 kr., zab 1 frt 30—1 frt 45 kr., 1 mázsa széna 1 frt 60—1 frt 70 kr., szalma 40—50 kr., 1 öl ke-mény tűzifa 36 hüvelyk 12 frt., 1 font fagygyu-gyertya 36 kr., marhahus 16 kr., liszt 12 kr., rizs 26 kr., 1 kupa borsó 16 kr., lenese 24 kr., pa-szuly 14 kr., köles 28 kr., 1 mérő pityóka 1 frt 25 kr., disznószir 1 font 60 kr.

A csikszeredai okt. 23-ki piaczar. Egy pár szép ökör 300 frt. Közepes 200—220 frt. Egy pár szép tehén 160 frt. Közepes 120—130 frt. Egy pár sertes 40—50 frt. Két szopómალac 2—2 frt 40 kr. Marhahus fontja 13 kr. Sertés-hus font-ja 20 kr. Pár csirke 70 kr. Tojás két drb 5 kr. Tisztabuza vékaja (Erdélyi 16 kupással) 2 frt 33 kr. Elegybuza vékaja 2 frt. Róz 1 frt 66 kr. Tö-rökbuza v. 1 frt 66 kr. Borsó vékaja 1 frt 33 kr. Paszuly v. 1 frt 70 kr. Árpa v. 1 frt 20 kr. Zab v. 70—80 kr. Pityóka v. 50 kr. A murok v. 50 kr. Az alma v. 80 kr. A mogyoró v. 1 frt. A hagy-ma koszoruja 20 kr. Zsir kupája 1 frt 20 kr. Vaj kupája 1 frt. Kemény (bükffa) száraz rövid öle 6 frt. Nyers öle 4 frt. Lágú (fenyü) fa, száraz rövid öle 4 frt. Széna szekere 8—10 frt. Szalma, szekere 2—3 frt. Deszka párja 40 kr. Dranica 8—10 forint.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Október 26-ról. 5% metaliques 65.25 5% nemzeti kölcsön 69.90. 1860-ki államköl-csön 102.10. Bankrészevények 954. Hiteleszvé-nyek 33080.—. London 107.30. Ezüst 1066.—. Cs. kir. arany 513 1/2.— 20 frankos arany 862.—. Földterhentesítési kötvények: Magyar 79 —. Temesi 78.50. Erdélyi 77.40. Horv. Szlavon —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

NYILTTÉR.

Egy angol, francia és német nyelv-tanár.

ki az oxfordi egyetemen mint rendes tanár hosszabb ideig működött s erről kitűnő bizonyítvá-nyai vannak, kész leczkéket adni az angol, francia és német nyelvből. Tanrendszere szerint hat hó alatt bár melyik nyelven meg lehet tanulni írni, ol-vasni és beszélni.

Tanórák:

az angol nyelvből: kedd, csütörtök és szombat d. e. 10—11, d. u. 2—3 óráig; a francziából: csütörtök és szombaton d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig; a németből: hétfő, szerda és péntek d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig. Hivatalnokok és egyetemi pol-gárok számára tanórák d. u. 6—7-ig. Havonként 8 lecke 5 forint. E felett az angol nyelvből külön tan-folyamot is nyit hétfőn, szerdán és szombaton este 7—8 óráig. Értekezni lehet „Nemzeti szálloda” 11. szám alatt és e lapok szerkesztőségénél. Levelek K. K. B. cím alatt.

Egészen új berendezés

B O G D Á N I S T V Á N

divat-üzletében Kolozsvártt.

Hódolva a régtől óhajtott kívánalomnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi **octobertől** **rőffel való árulást** kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyújtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámitás nélkül kimondhatom, hogy csekély költséggel ugyanazon összegért, egy kurta-sing helyett,

egy bécsi rőf adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi idényre is már megérkeztek a legújabb és nagy választéku **női- és férfi-divatkelmék,**

valamint üzletemhez tartozó minden kellekek, nagy mennyiségben és a legjutányosabb árakban szolgálnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szives pártolásukban megtartani fölkérvén, részemről a bizalmat ezután is főtörekvésem leend kiérdemelni.

B O G D Á N I S T V Á N, kereskedő.

(Nagypiacz, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmék visszavételnek.

Sz. 781—1872 akad. (597) 2—3

Pályázat

A selmezi m. k. bányász- és erdész-akademián felöltendő franczia és német nyelv-mester állomás, a melyvel 300 forint évi járműk élvezete van egybekapcsolva.

A pályázók kellően felszerelt folyómodványokat, melyekben életkorukat, jelen állásukat, a franczia, német és magyar nyelvtani jártasságukat okmányok-alal kell kimutatniok. folyó év **november 30-ig** nyújtsák be az akademiái igazgatóságánál. Selmezen, 1872 október 21-én.

Magyar királyi Bányász- és erdész-akademiái igazgatóság.

Sz. 781—1872 akad. (596) 2—3

Pályázat

A nagyméltóságú pénzügyminiszterinek f. év 49,204 számú intézménye értelmében betöltendő a selmezi m. kir. bányász- és erdész-akademián a polgári-, víz-, út-, vasút- és hid-építésznek rendkivüli tanári állomása, melylyel a VIII. rangszálya, 1200 frt. fizetés, 180 frt. szállás pénz és 20-öt tüzila évi járandóság van egybekapcsolva.

A pályázóktól megkívánatik, hogy folyamodványaikban melyek folyó év **november 20-ig** nyújtsák be az akademiái igazgatóságához, életkorukat, jelen állásukat teljesen végzett szaktudományait, továbbá a fennemlített tantárgyakban szerzett elméleti és gyakorlati ismereteket okmányok által kimutassák.

Megjegyzendő végre, hogy azon esetben, ha a kérdéses állomásért magasabb igények mellett valamely jelesebb és kiválóbb állásban levő építész szándékoznék pályázni, ezen igények és föltételek a folyamodványban szabatosan elősorolandók.

Selmezen, 1872 évi október 21-én. Magyar királyi Bányász- és erdész-akademiái igazgatóság.

Orvosság nélkül.

(531) 40-48

MELL- és TUDÓ-

beteges természetű utom, még re-ményvesztett az orvosok által gyógyít-batlamnak nyilvánított esetekben is győ-keresen kigyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bőveb-ben: feljelvelben

J. H. Fickert, Dir Berlin,
Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft. o. 6. mellékendő.

Orvosság nélkül.

Sz. 27,171—1872. (598) 1—1
Hirdetmény

A bor és husfogyasztási adó hason-bórletének árvezéséről csik-széki, Kász-on-Altíz, Kász-on-Feltíz, Kász-on-Impér-falva, és Kász-on-Ujfalva községekre nézve együttesen

Az árverés 1872 **november 11-n** d. e. 9 órakor Cs.-Bánkfalván, az ottani m. k. pénzügyőrségi biztosság iródájában fog megtartatni, és megjegyeztetik, hogy ezen 4 község csak is együttesen, tehát egyike a másik nélkül nem fog bérbe adatni.

Kikiáltási ár:

Kász-on-Altízre nézt a bor és mustól	30 ft.
a hústól	78 ft.
Kász-on-Feltízre nézt a bor mustól	30 ft.
a hústól	78 ft.
Kász-on-Impérfalvára nézt a bor és mustól	—
a hústól	64 ft.
Kász-on-Ujfalura nézt a bor és mustól	60 ft.
a hústól	35 ft.
összesen	375 ft.

Az árverésben részt venni kívánók kötelesek a kikiáltási ár tíz száztólját mint bánatpénzt letenni.

Írásbeli ajánlatok elfogadtatnak a m. k. pénzügyigazgatóságán Kolozsvártt 1872 **november 4-ig** vagy pedig az árverés megkezdéséig a Csik-B. nkfalvi magyar kir. pénzügyőrségi biztóságnál.

Kolozsvártt, 1872 október 25-én.
A m. k. pénzügyigazgatóság.

(600) 1—3

Pályázat.

A kolozsvári m. k. tudomány-egye-temnél 600 frt. évi díjjal és 120 frt. lak-béri illetékekkel rendszeresített tanár-segédi állomások a következő tanszékek mellett betöltendő:

1. A leíró és tájböncztan.
2. Kórböncztan.
3. Élet- és szövettan.
4. Különös kör- és gyógytan.
5. A gyakorlati sebészet.
6. A szemészet.
7. Állam orvostan.
8. Általános kör- és gyógyszer-tan.
9. Élet- és kórvegytan.
10. A szülészet.

Ez utóbbi tanszék mellett a román nyelvet bírók és beszélők előnybe részesülnek.

Ezen állomások elnyerését óhajtó Orvos-Tudorok kellőleg felszerelt pályázati folyamodványaikat f. é. **novemb. 15-ig** mint zárhatárnapig alólirt hivatalhoz nyújtsák be.

Kolozsvártt, október 25-én 1872.
Az egyetemi tanács bizasából:
Az orvoskari dékáni-hivatal.

Sz. 26,314—1872. (599) 1—3
Hirdetmény.

A szamos-újvári dohány nagy tözsdő üresedésben jövén írásbeli pályázat útján fog betöltetni.

A tözsdő évi forgalma dohány anyag-ban 660 má-sa dohány és 40,301 forint 70 kr. készpénzben tesz.

A feltételek a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság kiadó-hivatánál, valamint a sz.-újvári m. k. pénzügyőri biztosságnál megtekinthetők.

A szabályszerűleg kiállított és bepe-csételt írásbeli ajánlatok legkésőbbben 1872 évi **november hó 7-én** déli 12 óráig a kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóság el-nökségéhez beadandók.

Kolozsvártt, 1872 október 21-én.
A kolozsvári m. k. pénzügyigazgatóságától.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvárusnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világozó rajzokkal. (36 tábla.)
Írta **Jakab Elek,**
Ára 10 frt. (327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és aján-lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezzi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette
Szabó Károly.
I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.